

Fagnotat 7. Trøndelag fylke, regionalt samarbeid. Stjørdal kommunes samfunnsdel 2019-2032,

Et sammenslått Trøndelag fylke.

Regionreformen – ble vedtatt i stortinget 8. juni 2017 og medfører at vi fra 2020 har 11 fylker i landet inklusive Oslo. Det blir overført oppgaver til de nye fylkene innen bl.a:

- Næringsutvikling og næringsrettet forskning
- Landbruk
- Samferdsel
- Kompetanse og integrering
- Kultur
- Folkehelse
- Barnevern
- Klima og miljø

Trøndelag fylke ble en realitet fra 01.01.2018 ved sammenslåingen av tidligere Sør- og Nord-Trøndelag fylker. Vi har også fått også en endring av fylkesgrensene mellom Trøndelag og Møre og Romsdal fylke med Rindal kommune og etablering av nye Heim kommune.

Trøndelag er Norges nest største fylke i areal, med sine drøye 41.000 kvadratkilometer. Samtidig er fylket landets femte mest folkerike fylke. Administrasjonsstedet for den nye fylkeskommunen er Steinkjer, politisk ledelse er i Trondheim og vi har en fylkesadministrasjon på begge steder. Sammenslåingen av de to fylkene har også igangsatt flere nye sammenslåingsprosesser både innen øvrig offentlig, særlig statlig virksomhet og innen organisasjonslivet. Statlige instanser som fylkesmann, NAV, politi mfl er nå sammenslått.

De fleste av de sammenslåtte enhetene følger fylkeskommunens lokaliseringsvalg med lokalisering enten i Steinkjer eller Trondheim. Stjørdal er aktuell lokalisering for felles rektor/støttestab for den nye Trøndelag høyere yrkesfagskole, vedtak vil bli fattet i juni 2019.

Nye felles nettkonsern eid av NTE, Trønderenergi og KLP etableres nå på Stjørdal med 25 nye ansatte, dette er et eksempel på at Stjørdal er et attraktivt etableringssted for nye/og eller

sammenslåtte virksomheter både kommunikasjonsmessig, kompetansemessig og med gode attraktive lokaler.

Stjørdal er det nye fylkets nest største kommune i folketall. Fra å være den sydligste kommune i det gamle fylket sammen med Meråker, er Stjørdal nå midt i det nye fylket. Med vår sentrale beliggenhet, gode kommunikasjoner, sentralt beliggende i et stort felles bo- og arbeidsmarked og nærhet til Trondheim, har Stjørdal mange konkurransemessige fortrinn for etablering av nye private og offentlige arbeidsplasser.

Regionsamarbeid

Stjørdal deltar i flere regionsamarbeid og annet samarbeid ut over kommunegrensene. Samarbeidene kan deles inn i følgende hovedgrupper

A. Regionsamarbeid med tjenestesamarbeid:

Værnesregionen

Dette samarbeidet startet i oktober 2003 med en intensjonsavtale mellom Meråker, Tydal, Selbu, Malvik og Stjørdal kommuner med følgende målsetting:

«Å utvikle tettere samarbeid og samhandling for å sikre et godt service- og tjenestetilbud.»

Frosta ble en del av samarbeidet i 2004.

I Værnesregionen er det utviklet et av de mest omfattende tjenestesamarbeidene i landet, mange andre kommuner har sett hen til Værnesregionen når de har vurdert sine prosjekter. Det politiske samarbeidet gjennom regionrådet er lagt ned og det er valgt en vertskapskommuneløsning hvor tjenestesamarbeidene er lagt til den enkelte etat i Stjørdal og Malvik kommune.

Trondheimsregionen

Stjørdal har vært medlem i dette samarbeidet (startet som Samarbeidsutvalget for Trondheimsregionen) siden midten av 1980 tallet. Formålet for samarbeidet er nedfelt i vedtektenes § 6:

§ 6 , Områder for styrets virksomhet

Trondheimsregionen skal være medlemskommunenes felles drøftings- og samordningsorgan og har som formål å ivareta felles interesser og å styrke regionens utvikling i en nasjonal og internasjonal konkurransesituasjon.

Trondheimsregionen kan selv initiere handlingsprogram, prosjekter og utredninger i saker av regional karakter, herunder fastsette og følge opp intensjonsavtaler om interkommunalt samarbeid.

Trondheimsregionen kan fungere som styringsgruppe/referansegruppe for aktuelle utredningsarbeider og opprette arbeidsgrupper knyttet til særskilte saker etter behov.

Gjennom Trondheimsregionen er det etablert samarbeid om areal- og transportplanlegging, om næringsutvikling og på fagområdet statistikk og prognoser. Det mest kjente samarbeidsprosjektet er IKAP – Interkommunal arealplan med formål å legge til rette for en bærekraftig og konkurransedyktig arealutvikling gjennom å samordne arealbruken. Trondheimsregionens sekretariat har også en viktig rolle i etablering og oppfølging av byvekstavtalen.

Det er ikke etablert felles tjenestesamarbeid slik som i Værnesregionen.

B. Regionsamarbeid uten tjenestesamarbeid.

Midt Trøndelag regionråd - MTR

Siden stiftelsen i februar 2018, har MTR bestått av kommunene Stjørdal, Levanger og Verdal. Høsten 2018 ble regionrådet utvidet med kommunene Malvik, Selbu, Tydal Meråker, Frosta, Inderøy, Steinkjer, Verran og Snåsa.

Hovedmålsettingen med MTR er å få på plass et samarbeid for å fremme samfunns-, interesse- og næringspolitikken for å skape vekst og bærekraftig utvikling i regionen, og at regionrådet skal være et kontaktpunkt overfor øvrige myndighetsorganer og en pådriver for utviklingen av regionen.

C. Andre samarbeid ut over kommunegrensene

Byvekstavtalen

Denne avtalen inngås mellom staten, fylkeskommunen og kommunene Trondheim, Melhus, Malvik og Stjørdal kommune. Utgangspunktet for avtalen er å redusere klimagassutslippene og overordna mål er å sikre at veksten i persontransport tas med kollektivtransport, sykling og gange. Løsningene som velges må bidra til å sikre bedre framkommelighet totalt sett, spesielt ved å tilrettelegge for attraktive alternativer til privatbil. Byvekstavtalene skal også bidra til en mer effektiv arealbruk og mer attraktive bysentre og tettsteder. Det er en ambisjon at tiltakene i byvekstavtalen for å nå nullvekstmålet skal føre til færre hardt skadde og drepte i trafikken, i tråd med Nullvisjonen. Avtalen inngås for perioden 2019-2029.

Byer i Midt-Norge

Byer i Midt-Norge har vært et politisk samarbeidsorgan etablert i 2004 og omfatter kommunene Kristiansund, Levanger, Namsos, Orkanger, Røros, Steinkjer, Verdal og Trondheim.

I samarbeidsavtalen er det spesielt pekt på felles utfordringer, felles strategi for påvirkning av nasjonal politikk, faglig samarbeid særlig innen næringsutvikling, samferdsel, kultur, helse og sosial og utdanning og samordning på områder som er viktige for landsdelen og for samarbeidet. Dette samarbeidet har møter 1 – 2 ganger i året.

Forsvarssamarbeid Trøndelag

Det er etablert et samarbeid mellom fylkeskommunen og vertskommunene for forsvaret i Trøndelag og Stjørdal deltar aktivt her.

Øvrige samarbeid/tjenestesamarbeid hvor kommunen deltar som eier og/eller deltaker:

- Innherred Renovasjon
- Brann og redningstjeneste
- Olje- og forurensningsvern
- Trondheim havn IKS
- Naboer AB

Oversikten er ikke fullstendig.

Reformer de siste årene:

Kommunene er en aktør eller blir berørt en rekke nasjonale reformer utenom kommunereform og regionreform. NAV og Samhandlingsreform er eksempler på reformer som går direkte inn i kommunenansvaret, reformer innen høyere utdanning, politi, justis, toll, forsvaret, samferdsel, barnevern mv er andre reformer som kommunene blir involvert i, direkte eller indirekte.

Kommunereformen

Nåværende kommunereformprosess ble startet 2014 med resultat at det fra 1. januar er 356 nye kommuner i forhold til 428 kommuner før reformen ble satt i gang i juni 2014, 119 kommuner slås sammen til 47 nye kommuner. En viktig del av reformen er å få bedre velferdstjenester, en mer bærekraftig samfunnsutvikling og et sterkere lokalt selvstyre. Regjeringen ønsker å flytte makt og ansvar til større og mer robuste kommuner.

I Trøndelag er sammenslåingen av Rissa og Leksvik gjennomført i 2018, fra 2020 vil nye Orkland kommune bli etablert, Klæbu og Trondheim slås sammen og det er flere sammenslåinger på Fosen, i og rundt Namsos og Ytre Namdal.

Regjeringen har gjennom Granavolden-erklæringen slått fast at kommunereformen fortsetter, gjennom positive insentiver og verktøy for gode lokale prosesser. Den lokale prosessen i 2015/2016 endte for Stjørdal i at det ikke ble noen kommunesammenslåing med nabokommuner.

Bestemmelsene i kommuneloven om interkommunalt samarbeid er også endret, forsøksvirksomheten om samkommuner er tatt ut og andre bestemmelser om interkommunalt samarbeid er også endret.

Etter kommunereformen – kart og form for regionsamarbeidene er i bevegelse.

Fylkesmann Frank Jensen pekte i sin orientering til Trondheimsregionen 16.12.2018 på situasjonen hvor:

- Vi får nye kommuner, men fortsatt behov for samarbeid utfra egne utfordringsbilder
- Vi ser:
 - Regruppering, nye regionråd og endringer i kommunesamarbeidet
 - Bevegelse (til dels) bort fra modeller med politisk styring (samkommune, nemnder)

Det ble stilt noen spørsmål om regionale samarbeid:

- Hvor omfattende og forpliktende?
 - Konkretisering og (avgrensning?) av områder vil dere samarbeide?
 - Konsekvenser for andre samarbeid?

- Må det «ryddes» i antall arenaer for samordning av kommunale utviklingsspørsmål?
 - Forpliktende samarbeid eller «shopping»?

- Dersom strategien er at et regionråd/samarbeidskomiteer er alternativer til kommunesammenslåing, hva kreves av disse samarbeidene da?
 - En samarbeidsgeografi for utviklingsspørsmål?
 - En samarbeidsgeografi for samarbeid om lovpålagte tjenester?
 - Hvordan ivareta folkevalgt innflytelse i interkommunalt samarbeid?

Med 37 kommuner i Trøndelag fylke fra kommende årsskifte krever en ny dialogform også for regionale aktører. Større avstander og et nytt aktørkart krever nytenking for hvordan dialogen legges opp. Det legges opp til mer dialog med regionråd/samarbeidsorgan men

fylkesmannen vil fortsatt ha mye dialog med den enkelte kommune på overordnet nivå og på fagområder.

Utfordringer:

Kommunestruktur

Både kommunene og stat ønsker flere oppgaver lagt til kommunene. Dette krever økt kompetanse og kapasitet, noe de minste kommunene har store utfordringer med å innfri.

Plan og bygningsloven har i § 11-2 krav om *«Kommuneplanens samfunnsdel skal ta stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunesamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Den bør inneholde en beskrivelse og vurdering av alternative strategier for utviklingen i kommunen.»*

Stjørdal har hatt dagens kommunegrenser i snart 60 år, siden 1962. Stjørdals betydelige vekst og gode utvikling er i stor grad takket være gode kommunikasjoner og nærhet til landsdelssenteret Trondheim men også som et eget regionsenter for kommunene rundt oss i Værnesregionen.

Stjørdals kommunegrenser vil med stor sannsynlighet ikke være de samme om nye 60 år. En ny kommunestrukturprosess vil komme, jfr Granavolden erklæringen, litt avhengig av hvem som sitter med regjeringsmakten. Spørsmålet vil neppe være om en ny debatt vil komme men heller når.

Vi ser også at enkelte småkommuner opplever så store utfordringer med å stå alene, økonomisk, kompetanse- og rekrutterings-messig at de søker om å slå seg sammen med større nabokommuner. Kompetansen i Værnesregionsamarbeidet er viktig for både de minste kommunene som deltar, men også for Stjørdal kommune. Endringer i de økonomiske overføringsordningene kan påskynde utviklingen mot større og færre kommuner.

Klæbu går nå sammen med Trondheim kommune, Malvik har valgt å fortsatt stå alene men utvikler et stadig sterkere samarbeid mot Trondheim særlig innen helse, men er også med i flere fellesløsninger i Værnesregionen.

Utviklingen i kommunene med felles grense til Trondheim er et stadig sterkere felles bo- og arbeidsmarked og hvor samarbeid over kommunegrensene er helt nødvendig, ikke minst gjelder dette nærings- og arealutvikling og innen kollektivtransport. Stjørdal knyttes også sterkere mot Trondheim, med stor økning i både ut- og innpendlinger og samarbeid innenfor næring og planlegging gjennom Trondheimsregionen.

Kommuner i Trøndelag med lignende regionsenterfunksjoner som oss; Orkdal, Namsos, Steinkjer vil fra kommende årsskifte gå sammen med en eller flere nabokommuner. Det ble gjennomført et betydelig utredningsarbeid i siste runde i 2015-2016 både felles og i den enkelte kommune.

Nærings/sysselsettingsmessig men også innen kultur er Stjørdal i stor grad orientert mot Trondheim/Malvik, også en betydelig andel mot Selbu og Meråker. Det er også et felles

arbeidsmarked mot Levanger hvor nær 600 arbeidstakere pendler mellom de kommunene, flest fra Levanger til Stjørdal. Over 1100 arbeidstakere i kommunen Malvik, Selbu, Meråker og Frosta pendler i dag inn til Stjørdal, 600 pendler motsatt vei.

Vi har i dag et mål om å styrke byen og regionsenteret Stjørdal, dette er viktig også i forhold til klimamålutfordringene, byvekstavtalen og i forhold til å fortsatt forbli et kommunesenter.

Kommunestrukturdebatten henger også nøye sammen med dette spørsmålet, med vår sentrerte beliggenhet i Værnesregionen er det fortsatt mest naturlig å holde fast ved holdningen med at hvis nabokommune ønsker det, bør vår kommune være imøtekommende om et ønske om utvidelse av eksisterende samarbeid og eventuell sammenslåing. Med Stjørdals størrelse og regionsenterfunksjon bør en sammenslåing med eksempelvis Trondheim ikke være en aktuell problemstilling.

Regiontilhørighet.

Stjørdal er i dag medlem i to regionråd, Trondheimsregionen og Midt-Trøndelag regionråd og et regionsamarbeid i Værnesregionen. Samarbeidet i Trondheimsregionen og Værnesregionen er de mest omfattende og det har vært uproblematisk for Stjørdal og Malvik å delta i begge disse da de har forskjellig funksjon og innhold. Samarbeidet i Trondheimsregionen har vært svært viktig for Stjørdal, det vil bli enda viktigere framover, bl.a som følge av byvekstavtalen og felles nærings- og plansamarbeid.

Det nye Midt-Trøndelag regionråd har vel så langt ikke funnet sin endelige form og innhold. Samarbeidet omfatter et stort geografisk område med mange kommuner og med til dels motstridende interesser. Det tidligere Frostatingssamarbeidet hvor de mest sentrale kommunene i det nye regionsamarbeidet deltok, jobbet i en periode godt med samferdsel, Olavsarven, gjensidig informasjon om næringssspørsmål, kulturbasert turisme og aktuelle saker.

Formålet med MTR er i henhold til vedtektene:

«Midt-Trøndelag regionråd skal gjennom samhandling bidra til positiv utvikling i den midtre delen av Trøndelag. Regionrådet skal være en aktiv pådriver, og arbeide strategisk med samfunnsutvikling i regionen.

Kommunene i regionrådet skal samarbeide om samfunns-, interesse- og næringspolitikken for å skape vekst og bærekraftig utvikling i vår region. Midt-Trøndelag regionråd bygger på at Trøndelag fremover vil være avhengig av at regioner, næringsliv, regional stat og fylkeskommune samarbeider for å hevde seg i de store nasjonale og internasjonale konkurransene.

Regionrådet skal ovenfor øvrige myndighetsorganer være et kontaktpunkt og en pådriver for utviklingen av regionen.

Midt-Trøndelag regionråd kan på eget initiativ eller på anmodning avgi uttalelser.»

Regionrådet søker å være et konsensusorgan.

Fylkesmannens spørsmål om regionalt samarbeid er betimelige og bør følges opp også i vår kommune.